خوشکی بەڕێزم
بۆ کوێ دەچیت؟

نوسینی

أحمد عمران

وەرگێڕانی

حمه أمین أحمد

==================================

لەبڵاوکراوەکانی

ماڵپەڕی بەهەشت

www.ba8.org

islam_kurd_ba8@yahoo.com

07701517378

عێراق - کوردستان - کەلار

هەمیشە لەگەڵمان بن بۆ بەرهەمی نوێ

کتێبی ژمارە (٨٧)

بسم الله الرحمن الرحيم

سوپاس و ستایش بۆ خوای گەورە صلاوات و سەلام لە سەر نێراوی خوای گەورە (ﷺ).......دوای ئەوە.

خوشكی بەڕێزم :– فرمێسكەكان هاتوونە گوفتار، ئەی گوێ بیستەكان لە كوێن؟ ڕاستیەكان دەركەوتن، شوێن هەڵهاتنیان لە كوێیە؟ ڕێگای ڕۆشن بووە وە، ڕێبوارەكەی لە كوێیە؟ ئەی تۆ بەرەو كوێ دەچیت؟ مل بۆ كوێ دەنێیت؟ بۆ بەهەشت یان بۆ دۆزەخ؟ ئەی بێ ئاگایت لەوەی هەموو چركەكانی ژیانت دەنوسرێت و گوفتارەكانت كۆ دەكرێنەوە و چی بەدڵتا دێت دەزانرێت و هەڵسوكەوتەكانت ژمارە دەكرێن.

﴿أَيَحْسَبُ الْإِنسَانُ أَن يُتْرَكَ سُدًى﴾(١).

واتە : ئایا ئادەمیزاد وادەزانێت بێ‌لێ پرسینەوە وازی لێ دەهێنرێت؟. وا مردن یەخەی گرتی و كۆتایی ژیانتە، تاڵە مووی سپی، نزیك بوونەوەی ئەوا كۆتایی ژیانتە پێ ڕائەگەیەنێت، لەبەر دەمتا چەند قۆناغێك هەن دەبێ بە ناویاندا تێ بپەڕیت، دەتۆش ڕاپەڕە لەخەوی بێ ئاگایی و ئاگادار بەرەوە.

یەكەم قۆناغ :– مردنە، خوای گەورە بە كارەسات ناوی بردووە (مصيبة) فەرموویەتی:

﴿إِنْ أَنتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَأَصَابَتْكُم مُّصِيبَةُ الْمَوْتِ﴾(٢)

واتە : كاتێ بەزەویدا ڕۆیشتن بۆ بەدەست هێنانی ڕۆزیتان و كارەساتی مردن یەخەی گرتن. هەندێ لە زانایانیش دەربارەی مردن ووتویانە:– (بزانە توندو تیژی ئازاری گیان كێشان، كەس هەست بە ڕاستیەكەی ناكات و نایزانێت چۆنە، جگە لەوانەی ئازارەكەی دەچەژن، ئەوانەش كە هێشتا ئازارەكەیان نەچەژتووە وائەزانن وەك ئەو ئازارە جەستەیانە كە هەستی پێ دەكەن. بە پێوانە كردن (القياس). چونكە ئازاری گیان كێشان هێرش دەكاتە سەر گیانەكەخۆی (الروح) هەموو بەشەكانی تری جەستەش دەگرێتەوە لە دەمارو خوێن بەر و خوێن هێنەر و جومگە و بنی مووەكان و پێستی جەستەكەش لە تەوقی سەرەوە هەتا بەری پێ، مەپرسە لە گرانی و ناخۆشی و ئازارەكەی، هەتا ووتویانە: ئازاری گیان كێشان توند ترە لە شمشێر لێدان و داهێنان بە مشار و قرتاندن بە گاز، چونكە ئازاری شمشێر لێدان و داهێنان بە مشار و قرتاندن بە گاز و شێوەكانیان ئازار ئەچێژێ لەبەر ئەوەی پەیوەستن بە گیانەوە، ئەی چۆنە ئەگەر ڕاكێشراوو داماڵراوەكە گیانەكە خۆی بێت؟، بەڕاستی لێ دراو بۆیە هاوار دەكات و دەقیژێنێت چونكە هێز لە دڵ و دەروونیدا ماوە، بەڵام ئەوە خەریكە گیانی دەكێشرێت دەنگ و هاواری دەبڕێت و لاواز دەبێت و لەپەل و پۆ دەكەوێت چونكە گرانی ئازارەكەی زۆر كاری كردۆتە سەری و سەركەوتووە بەسەر دڵیداو پەكی دڵی خستووە بە شێوەیەك ئازارەكە هەموو جەستەی گرتۆتەوە و هەموو بەشەكانی و ئەندامەكانی تێك داوە و هێزی هاوار كردنی لێ بڕیوە، ئازاری گیان كێشانە كە مێشكی تێك داوە و زمانیشی لاڵ كردووە و چوار پەلی لە جووڵە خستووە، بۆیە ئەوكەسەی لە گیانەلادایە حەز دەكات ئەگەر بتوانێت بە تكە تكو

(١) {سورة القيامة:٣٦} .

(٢) {سورة المائدة:١٠٦} .

هاواریش بێت کەمێك بحەوێتەوە، بەڵام ناتوانێت، جا ئەو کەسەی گیانی دەکێشرێت ئەگەر هێزی تێدابمێنێ غەرغەرە و دەنگ لە قورگ و سنگێوە دەبیستی و ڕەنگی دەگۆڕێت و لەبەر ئەوەی ئازارەکە ناوەوەو دەرەوەی لاشەی گرتۆتەوە، هەتا چاوەکانی بەرز دەبنەوە بۆ لای بەشی سەرەوەی پێڵوەکانی و زمانی دەچێتەوە یەك و سەر پەنجەکانی سەوز دەبێت، لە حاڵی ئەو جەستەیە مەپرسە لە کاتێکدا هەموو دەمارەکانی ڕیشەکێش دەکرێن ، پاشان ئەندامەکانی لەش هەمووی وورده وورده دەمرن لەسەرەتاوە هەردوو پێی سارد دەبنەوە و پاشان لولاقەکانی و پاشان هەردوو ڕانی، هەر ئەندامەش ئازار دوای ئازار ناخۆشی دوای ناخۆشی دەبێت هەتا گیان دەگاتە گەرووی، ئەوکاتە چاوی لە دونیاو کەس و کاری دەبڕێت ودەرگای تەوبەشی لەسەر دادەخرێت(٣)، ئەی گیان دەرهێنەری ئەو کەسانەی لەسەرە مەرگ دان ئەی لێبوردە لە تاوان لە ئاگری دۆزەخ بمان پارێزە.

قۆناغی دووەم : گۆڕە : كان عثمان (ﷺ) اذا وقف على قبرِ ، بكى حتى يُبَلَّ لحيته، فقيل له : تُذكرُ الجنة والنار ،فلا تبكي، وتَبكي مِنْ هذا ؟ فقال : إنَّ رسول الله (ﷺ) قال : إنَّ القبرَ أوّل مَنْزِل من منازِل الآخرة، فإن نجا منهُ، فما بَعدَهُ أيسر منهُ، وإن لَم ينجُ منهُ فما بعدهُ أشَدَّ منهَ، قال : وقال رسول الله (ﷺ): (مارأيتُ مَنظَراً قَطُّ، الاّ القبرَ أفظَعُ منهُ)(٤)، واته : عثمان (ﷺ) هەر کاتێك لەسەر گۆڕێك بوەستایە دەگریا هەتا ڕیشی تەڕ دەبوو، پێیان ووت : باسی بەهەشت و دۆزەخ دەکرێت کەچی ناگریت بۆچی بۆ ئەوە دەگریت؟ ووتی : بەڕاستی پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی: (القبر اول منازل الاخرة فإن ينج منها فما بعده ايسر منه، وإن لم ينج فما بعده اشد منه)(٥)، واتە گۆڕ یەکەم قۆناغی دوایی‌یە، هەر کەس لە سزای گۆڕ ڕزگاری بوو، قۆناغەکانی تری دوای گۆڕ بە ئاسانتر ڕزگاری دەبێت لێیان، هەر کەسێکیش لەسزاو ناخۆشی گۆڕ ڕزگاری نەبوو، قۆناغەکانی تری دوای گۆڕ قورس ترو گرانتر دەبن لەسەری)) . پاشان ووتوویەتی : پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی:(مارأيت منظرا قط الا والقبر أفظع منه)(٦)، واتە هەرگیز دیمەنێکم نەبینیوە گۆڕ ترسناك ترنەبووبێت لێی، لە حەدیسێکی درێژی (بەڕائی کوڕی عازیب)دا هاتووە (ﷺ) ووتوەیەتی: پێغەمبەر (ﷺ) کەلەسەر گۆڕێك دادەنیشت دەی فەرموو: (إستعيذوا بالله من عذاب القبر ، مرتين او ثلاث)، واتە دووجار یا سێ جار دەی فەرموو پەنا بگرن بە خوای گەورە لە سزای گۆڕ . هەر لەوحەدیثەدا هاتووە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی ((جا گیانەکەی دەگێڕێتەوە بۆ ناو لاشەکەی و دوو فریشتە دێن دای دەنیشێنن و پێ دەڵێن : پەروەردگارت کێیە، ئەویش دەڵێت : پەروەدگارم (الله)یە، پێی دەڵێن ئاینەکەت چی‌یە؟ ئەویش دەڵێت : ئاینەکەم ئیسلامە، پێی دەڵێن : ئەو پیاوەی نێرراوە لە ناوتاندا کێیە؟ دەڵێت: ئەو پیاوە نێرراوی خوای گەورەیە (ﷺ)، پاشان پێی دەڵێن : بەچیادەزانیت؟ دەڵێت : پەیامەکەی خوای گەورەم خوێندەوە و باوەڕم هێناو و بەڕاستم زانی، جالەئاسمانەوە بانگ بێژێك بانگ دەکات بە ڕاستی بەندەکەم ڕاستی کرد لەبەهەشت جێی بۆ ڕاخەن و پۆشاکی بەهەشتی لەبەر بکەن و دەروازەیەکی لەبەهەشت بۆ بکەنەوە، فەرمووی : جا لەبۆن و بەرامەی بەهەشتی بەسەردا دێت، هەتا چاوی بڕیکات گۆڕەکەی بۆ فراوان دەبێت، فەرموویەتی : پاشان پیاوێکی ڕێك و پێك و جوان و پۆشاك جوان و بۆن خۆش دێتە لای پێی دەڵێت مژدەبێت لێت بەوەی پێت خۆشە ئەمە ئەوڕۆژەیە کە بەڵێنت پێ درابوو، ئەویش پێی دەڵێت

---

(٣) انظر : الاحياء للغزالي (٤٦١/٤) .

(٤) اخرجه : الترمذي (٢٣٠٨) حسن، وابن ماجة(٤٢٦٧)، وأحمد.

(٥) اخرجه : احمد (٤٥٦) مسند الامام عثمان بن عفان.

(٦) اخرجه : الترمذي (٢٣٤٥) .

تۆ كێی؟ ڕوخسارت لە ڕووخساری كەسێك دەچێت خێری هێنابێت، دەڵێت: من كردەوەی چاكی تۆم، ئەویش دەڵێت : پەروەردگارم ڕۆژی قیامەت بهێنە هەتا بگەڕێمەوە بۆ ناو كەس و كارو سامان و ماڵم ....))، پاشان وەصفی حاڵی گیان كێشانی بێ باوەڕ دەكات هەتا دەفەرموێت : (دووبارە گیانەكەی دەگەڕێتەوە بە لاشەیدا، دوو فریشتە دێن و دای دەنیشێنن و پێی دەڵێن : پەروەردگارت كێیە؟ دەڵێت : هاها نازانم، پاشان پێی دەڵێن ئەی ئاینەكەت چیە؟ دەڵێت : هاها نازانم، پێی دەڵێن : ئەی ئەو پیاوەی لە ناوتاندا هاتووە كێیە؟ دەڵێت : هاها نازانم، لەئاسمانەوە بانگ خوازێك بانگ دەكات: بەڕاستی درۆی كرد، لەئاگر جێی بۆ ڕاخەن و دەروازەیەكی لە دۆزەخ بۆ بكەنەوە جا هەڵاوی گەرمی و تەپ و گڕی دۆزەخی دێت بەسەردا و گۆڕەكەی لەسەر دێتەوە یەك هەتا پەراسووەكانی دەچن بەیەكدا تێ پەڕ دەكات، پاشان پیاوێكی ناشرین و پۆشاك ناشرین و بۆگەن دێت بۆلای پێی دەڵێت: مژدە بێت لێت بەوەی پێت ناخۆشە، ئەمە ئەو ڕۆژەیە بەڵێنت پێ دراوە كە دەیبینی، دەڵێت: تۆ كێی؟ سەرو چاوت لەسەرو چاوی كەسێك دەچێت شەڕ بهێنێت، ئەویش دەڵێت من كردەوە پیسەكانتم، ئەویش دەڵێت: پەروەردگارم ڕۆژی قیامەت مەهێنە)[٧].

ئەی خوشكی بەڕێزم : بەو پێیە ئەهلی بەهەشت لە گۆڕكانیاندا خۆشیان پێ ئەگات و سزا و ئازاریش بەردەوام دەبێت بۆ ئەهلی دۆزەخ لە گۆڕكانیاندا پەنا دەگرین بەخوای گەورە هەتا ئەو ڕۆژەی ئیسرافیل (عليه السلام) فودەكات بە كەڕەنادا و هەڵسانی ڕۆژی دوایی بڵاو دەكاتەوە .

خوشكی بەڕێزم: گوێ بگرە لەپەروەردگاری بەتواناو شكۆمەند كە دەفەرموێت:

﴿ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَى فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ﴾[٨] .

واتە : فودەكرێت بەكەڕەنادا (الصور) هەر كەس لەئاسمان و زەوی دابێت دەمرێت جگە لەو كەسەی خوای گەورە خۆی ویستی لەسەرە بمێنێ پاشان فوویەكی تری پێدا دەكرێتەوە كاتێك دەزانی هەموو بەپێوەن چاوەڕوان دەكەن، خوای گەورە و بەتوانا و شكۆمەند لە سورەتی (یس)دا وەصفی ئەو دیاردەی دەكات و دەفەرموێت:

﴿ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ * قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ * إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴾[٩] .

واتە فودەكرێت بەكەڕەنادا، كاتێ دەزانن هەموویان لە گۆڕكانیانەوە دێنە دەرەوە بەرەو پەروەردگاریان دەكشێن، دەڵێن وەیل بۆ ئێمە ئەوە كێ زیندووی كردینەوە لە گۆڕكانمانەوە ئەمە ئەو ڕۆژەیە پەروەردگاری میهرەبان بەڵێنی پێ دابوین و نێراوەكان هەواڵی ڕوودانیان بەڕاست دابوو، لەو كاتەدا هیچ نابێت جگە لە دەنگێكی بەرز كاتێك دەزانن هەموویان لەبەردەمماندا ئامادەكراون.

---

(٧) اخرجه : ابو داوود (٤٧٥٣) وهو حديث صحيح .

(٨) {سورة الزمر:٦٨} .

(٩) {سورة يس:٥١-٥٣}.

خەڵك لەسەر چی مردوون لەسەر ئەوە زیندوو دەكرێنەوە و دێنە دەرەوە لە گۆڕەكانیانەوە، ئەگەر لەسەر خێر مردبوون لەسەر خێر زیندوو دەكرێنەوە، ئەگەر لەسەر شەڕ مردبوون لەسەر شەڕ زیندوودەكرێنەوە،ئەوە چاكی یان خراپی كۆتاییەیە، لەخوا دەخوازین سەلامەتمان بكات،خوایگەورە وشكۆمەند دەفەرموێ:

﴿الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ﴾(١٠) .

واتە ئەوانەی سوو دەخۆن لە گۆڕدا ڕاست نابنەوە وەك كەسێك نەبێت كە شەیتان دەستی لێ وەشاندبێت .

بەرامبەر ئەوەش باسی ئەو صەحابیەیە كە ئیحرامی بەستووە لەحەج و دەمرێت ، دەفەرموێت ((إغسلوه بماء وسدر وكفنوه في ثوبه ولاتمسوه بطيب ولا تخمروا رأسه فإنه يبعث يوم القيامة ملبيا))(١١) . واتە بیشۆرن بەئاوو سیدر و بەرگەكەی خۆی بۆ بكەن بە كفن و بۆ نیخۆشی لێ مەدەن و سەری دامەپۆشن، چونكە ڕۆژی قیامەت كە زیندوو دەكرێتەوە دەڵێت (لبيك اللهم لبيك).

((كۆكردنەوە -الحشر))

دوای زیندوو كردنەوە خەڵك كۆ دەكرێتەوە، لێرەدا هەرچی لەسەرەتا و كۆتاییدا دروست كراوە كۆ دەكرێتەوە، باوك و كوڕ، كوژراو وبكوژەكەی، ستەم لێكراو ستەمكارەكەی، دڵدار و دڵبڕاوەكەی وەك خوای دەفەرموێت:

﴿قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ * لَمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ مِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ﴾(١٢) .

واتە بڵێ ئەوانەی لەسەرەتاوە دروست كراون و ئەوانەی لە كۆتاییدا دروست كراون لە كاتێكی دیاری كراودا لە ڕۆژی قیامەتدا لە شوێنێكدا كۆ دەكرێنەوە، هەروەها خوای پاك وبێگەرد دەفەرموێت:

﴿هَٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ﴾(١٣) .

واتە : ئەمە ڕۆژی جیاكردنەوەیە كە ئێوە و پێش ئێوەشمان كۆ كردۆتەوە تێدا .

خوشكی بەڕێزم تۆیش ئەو ڕۆژە كۆ دەكرێیتەوە بەڕووتی و پێی پەتی، ئەو ڕۆژەی عائیشە (رضي الله عنه) دەربارەی لە پێغەمبەر (ﷺ) پرسی : ئەی نێراوی خوای گەورە (ﷺ) ژن و پیاو بەڕووتی بە یەكەوە كۆ دەكرێنەوە سەیری یەكتری دەكەن؟ پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی ((ياعائشة الأمر أشد من أن ينظر بعضهم الى بعض))(١٤)، واتە: ئەی عائیشە كارەكە زۆر لەوە گرانترە بیان پەرژێت سەیری یەكتر بكەن، ئیبن و عەباس (رضي الله عنهم) ووتوویەتی ((هەمووشتێك حەشر دەكرێت هەتا مێشێكیش))، خوای گەورەش فەرموویەتی:

---

(١٠) {سورة البقرة:٢٧٥}.

(١١) اخرجه : البخاري (١٢٥٣)، مسلم (٩٣٩).

(١٢) {سورة الواقعة:٤٩-٥٠}.

(١٣) {سورة المرسلات:٣٨} .

(١٤) اخرجه : البخاري (٦٥٢٧) ، وسلم (٢٨٥٩) .

﴿وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ﴾[١٥] .

واتە کاتێك گیانلەبەرانی کێویش کۆ دەکرێنەوە، لەو ڕۆژەدا.

﴿يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُم بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ﴾[١٦] .

واتە لەو ڕۆژەدا هەرچی شیردەر هەیە ئاگای لەوە نامێنێ شیری پێدەدات هەرچی دووگیان هەیە کۆرپەلەکەی لەبار دەچێت ، خەڵك سەر خۆش دەبینی لەڕاستیدا سەرخۆش نین بەڵکو سزای خوای گەورە ئەوەندە توندو تیژە سەری لێ شێواندوون ، هەر لەو ڕۆژەدا.

﴿يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلًى عَن مَّوْلًى شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ﴾[١٧] .

واتە: ئەو ڕۆژە، گەورە فریای بچوکی خۆی ناکەوێت بەهیچ شێوەیەك. ئەو ڕۆژە هەموو کەس دەڵێت خۆم خۆم، ڕۆژیش نزیك دەبێتەوە لەو خەڵکەوە ماوەی یەك میل، خەڵکەکە نوقمی ئارەق دەبن، هەیە هەتا قولە پێی ئارەق دێت هەیە تاناوقەدی، هەیە هەتا سەر گۆی مەمکەکانی، هەیە ئارەق ئەگاتە هەردوو گوێچکەی، هەیە ئارەق تا لغاوی دەگات، ئەو خەڵکەش کە کۆدەکرێنەوە سێ جۆرن : لەئەبی هورەیرەوە هاتووە (رضي الله عنه) ووتوویەتی : پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((يحشر الناس يوم القيامة ثلاثة اصناف، صنفا مشاه ، صنفا ركبانا ، وصنفا على وجوههم قيل : يارسول الله كيف يمشون على وجوههم، قال إن الذي أمشاهم على أقدامهم قادر على ان يمشيهم على وجوههم أما انهم يتقون بوجوههم كل حدب و شوك))[١٨]، واتە ڕۆژی قیامەت کاتێ خەڵك حەشر دەکرێت و کۆ دەکرێتەوە، وەسێ پۆلن : پۆلێکیان پیادەن بەپێ دێن ، وپۆلێکیان سوارە بەسواری دێن، وپۆلێکیان لەسەر ڕویان دێن بەڕێوە، ووترا : ئەی نێرراوی خوا چۆن لەسەر ڕوویان دێن دەڕۆن بەڕێوە؟ فەرمووی : ئەو خوایەی لەسەر قاچیان ئەی بردن بەڕێوە، توانای هەیە لەسەر ڕوویان بیان بات بەڕێوە، بەڕاستی ئەوانە کە دەڕۆن بەڕێوە لەسەر ڕوو خۆلەهەموو لێژاییەك و دڕك و داڵێك دەپارێزن.

((پەرش و بڵاو بوونەوەی لاپەڕەکان و لێپرسینەوە-تطاير الصحف والحساب))

خوای گەورە فەرموویەتی: ﴿فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ * فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا﴾[١٩] .

واتە : هەر کەس نامەی کردەوەکانی درایە دەستی ڕاستی ،پاشان بە سووك و ئاسانی لێی ئەپرسرێتەوە، هەروەها فەرموویەتی:

﴿فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَاؤُمُ اقْرَؤُوا كِتَابِيَهْ * إِنِّي ظَنَنتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابِيَهْ * فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ * فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ * قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ * كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ * وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيَهْ * وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ * يَا لَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ

---

(١٥) {سورة التكوير:٥} .

(١٦) {سورة الحج:٢} .

(١٧) {سورة الدخان:٤١} .

(١٨) اخرجه : البخاري (٤٧٦٠)،ومسلم (٢٨٠٦)، والترمذي(٣١٤٣) .

(١٩) {سورة الانشقاق:٧-٨} .

﴿مَا أَغْنَى عَنِّي مَالِيَهْ * هَلَكَ عَنِّي سُلْطَانِيَهْ * خُذُوهُ فَغُلُّوهُ * ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ * ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعاً فَاسْلُكُوهُ * إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ﴾[٢٠] .

واتە : جا هەر كەس نامەی كردەوەكانی درایە دەستی ڕاستی لە خۆشیاندا بەوانەی دەورو بەری دەڵێت ئەوە نامەكەمە بیگرن بیخوێننەوە، من هەر ئەمزانی ئەگەم بەم لێپرسینەوەیە ئەو كەسە لە ژیانێكی خۆشی پێ ڕازیدا دەبێت، لەبەهەشتی بەرزو بڵندا كە درەختە بەردارەكانیان شۆڕبۆتەوە، پێیان دەوترێت بخۆن و بخۆنەوە نۆشی گیانتان بێت بەو كردەوانەی لە دونیادا كردووتانە، بەڵام ئەوەی نامەی كردەوەكانی دەدرێتە دەستی چەپی دەڵێت خۆزگە ئەم نامەیەم نەدرایە دەست و نەم زانیایە چ لێپرسینەوەیەكم دەبێت، خۆزگە مردنەكەم هەتا سەر بوایە وە زیندوونەبوومایەوە، ئەو ماڵ وسامانەی هەم بوو بەكارم نەهات ودەسەڵاتەكەم لەدەست چوو، پاشان بە فریشتەكان دەوترێت بیگرن و پەیوەندی بكەن وە فرێی بدەنە ناو دۆزەخەوە پاشان بەكۆت و زنجیرێك پێوەنی بكەن درێژیيەكەی هەفتا باڵ بێت چونكە لە دونیادا باوەڕی بە خوای گەورە و مەزن نەهێنا.

خوشكی بەڕێزم خۆتت بێتەوە یاد كاتێ نامەی كردەوەكانت پەرش و بڵاو دەبنەوە و تەرازوو دادەمەزێنرێت و لەبەر چاوی ئەو خەڵكە تۆ بانگ دەكرێیت و دەوترێت فلانی كچی فلان لە كوێیە بابێت بۆ بەردەمی پەروەردگار، یادی ئەو كاتە بكە كە فریشتەیەك دانراوە بۆ بردنت و نزیكت دەكاتەوە بۆ لێپرسینەوە، بێ ئێتێك چوونی ناوێك، كاتێك ئەو فریشتەیە هەنگاو بە هەنگاو بە ناو ڕیزەكاندا بەرەو پێشانگای پەروەردگارت دەدبات وە دەت وەستێنێ لەبەردەم خوای گەورەدا، كاتێ ئەو خەڵكە هەموو چاویان بڕیوەتە تۆ، تۆش لێ دانی دڵت بەرز دەبێتەوە و ترس وبیمێكی زۆر دات دەگرێت چونكە دەزانیت بەرەو كوێت دەبەن بیر لەخۆت بكەرەوە كاتێك نامەی كردەوەكانت بەدەستەوەیە و كردەوەكانی خۆتت پێ ڕادەگەیەنێت بێ ئەوەی گەردیلەیەكی لێ وون بوبێت. جالەو كاتەدا چەندەها كردەوەی خراپت بووە و لەبیرت چۆتەوە ئەو بیرت دەخاتەوە، وەچەندەها خراپەت هەبووە حەشارت داوە ئەو دەری دەخات، و چەندەها كردەوەت بووە بە چاكت زانیوە كە چی لەو شوێنەدا دەدرێتەوە بەسەرو چاوتدا، ئای دڵت چەندە بەحەسرەتەو پڕ پەژارەیە لەسەر كەم تەرخەمی كردنت دەربارەی پەرستنی پەروەردگارەكەت، ئەو ڕۆژەی دەبرێیت بۆ بەردەم خوای گەورە بۆ لێ پرسینەوە، پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : (كەس نییە خوای گەورە لەو ڕۆژەدا قسەی لەگەڵ نەكات بێ ئەوەی تەرجومانێك هەبێت لە نێواندا، كاتێ ئەو كەسەی خوای گەورە قسەی لەگەڵدا دەكات تەماشای لای ڕاستی خۆی دەكات كردەوەكانی نەبێت كە كردوونی هیچی تر نابینێت و سەیری لای چەپی دەكات لەوكردەوانە زیاتر كە كردوونی هیچی تر نابینێت و سەیری بەردەمی خۆی دەكات ئاگر نەبێت هیچی تر نابینێت، جا ئێوەش خۆتان لە ئاگر بپارێزن ئەگەر بە لەتە خورمایەكیش بووە)، لە ڕیوایەتێكی تردا هاتووە فەرموویەتی (ئەگەر بەقسەیەكی خۆش بووە)[٢١] .

---

(٢٠) {سورة الحاقة:١٩-٣٣} .

(٢١) اخرجه : البخاري (٦٥٣٩) ، ومسلم (٢٣٤٥) .

{ حەوزەكەی پێغەمبەر (ﷺ) }

لەو ڕۆژەدا پێغەمبەر (ﷺ) حەوزێكی بۆ دانراوە، دەربارەی چۆنێتی ئەو حەوزە ئەم وەسفە هاتووە : (ئاوەكەی لە شیر سپی ترە، بۆنەكەی لەبۆنی مسك خۆشترە، وەك ئەستێرەكانی ئاسمان پەرداخی بەدەوردا دانراوە هەر كەس لێی بخواتەوە هەرگیز تینوی نابێتەوە)[٢٢]، خوشكی بەڕێزم ئایا دەزانی لەو شوێنەدا كەسانێك لە نەتەوەی محمد (ﷺ) هەن دەست بە ڕویانەوە دەنرێت، ڕێی چوونە سەر ئەو حەوزەیان لێ دەگرن، بەپێی ئەوەی پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی: (ترد عليَّ أمتي الحوض، وأنا أذود الناس عنه كما يذود الرجل إبل الرجل عن إبله، قالوا يارسـول الله أتعرفنا؟ قال : نعم لكم سيم ليست لأحد غيركم تردون غُرا محجلين من آثار الوضوء وليَصُدَن عني طائفة منكم فأقول يارب هؤلاء أصحابي فيجيْ ملك فيقول : وهل تدري ما أحدثوا بعـدك)[٢٣]، واتە نەتەوەكەم دێن بۆ لام لای حەوزەكە، لەوكاتەدا من خەڵكی لەسەر دەر دەكەم چۆن پیاو ووشتری پیاوێكی تر لەناو ووشترەكانیدا دەر دەكات ، ووتیان : ئایا ئەی نێرراوی خوا دەمان ناسیتەوە؟ فەرمووی بەڵێ : چوونكە ئێوە سیمایەكتان هەیە كەسی تر نی‌یەتی لەو شوێنەدا كە دێن دەست و پێتان بازووە بە پاشماوەی دەست نوێژ بەڵام كۆمەڵێكتان لێ دەر دەكرێت ناگەن بە حەوزەكە ، منیش دەڵێم ئەی پەروەردگار ئەوانە لە هاوەڵانی منن ، فریشتەیەك دێت دەڵێت : ئایا نازانی ئەمانە دوای تۆ چی‌یان كردووە و داهێناوە { واتە : بیدعەچی‌یەكان })) ، ئەی خوشكی بەڕێز ئاگات لە خۆت بێت نەبیت بەیەكێ لەوانەی كە ڕێی چوونە سەر حەوزەكەیان لێ دەگیرێت .

((تەرازو – الميزان))

خوای گەروە فەرموویەتی:

﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ﴾[٢٤].

واتە ئێمە ڕۆژی قیامەت تەرازووەكان بە دادپەروەری دادەنێین بۆ كێشانی كردەوە چاكەكان و خراپەكان بێ ئەوەی كەس هیچ ستەمێكی لێ بكرێت، ئەگەر كردەوەكەش ئەوەندەی تۆوە خەرتەلەیەكیش بێت دەی هێنین بۆ كێشان، ئەوە بەسە بۆ ئێمە كەلە بەندەكان دەپرسینەوە، پێغەمبەریش (ﷺ) فەرموویەتی: (يوضـع الميـزان يـوم القيامة، فلو وزن فيه السموات والارض لوسعت، فتقول الملائكة : يارب لمن يزن هذا ؟ فيقول الله تعالى : لمن شئت مـن خلقي،فتقول الملائكة : سبحانك ما عبدناك حق عبادتك)[٢٥]، واتە: ڕۆژی قیامەت تەرازوو دادەنرێت ئەگەر ئاسمانەكان و زەوی بخرێتە سەر بۆ كێشان جێگەیان دەبێتەوە تێیدا، فریشتە دەڵێت ئەی پەروەردگار ئەم كێشانە بۆ كێ یە؟ خوای گەورە دەفەرموێت : بۆ ئەوانەی خۆم ئارەزووم لێیان هەیە لە دروست كراوەكانم، فریشتەش دەڵێت : پاك و بێ گەردی بۆ تۆ وەك شایستەی تۆبێت نەمان پەرستووی، جا لێرەدا سەركەوتن و ڕزگار بوون بۆ كەسێكە كە كێشانەكانی قورس بێت و دۆڕان و تیاچوون بۆ كەسێكە كە كێشانەكانی سووك بێت، خوای گەورە فەرموویەتی:

---

(٢٢) اخرجه : البخاري (٦٥٩٣) ، ومسلم (٥٩٢٨) .

(٢٣) اخرجه : البخاري (٦٥٨٢) ، ومسلم (٥٩٥١) .

(٢٤) {سورة الانبياء:٤٧} .

(٢٥) انظر : السلسل ة الصحيحة (٩٤١) .

﴿فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ * فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ * وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ * فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ * وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَهْ * نَارٌ حَامِيَةٌ ﴾(٢٦).

واتە : هەرکەس تای تەرازووی چاکەی قورس بێت ئەوە لە ژیانێکی خۆش و بەختەوەریدایە، هەر کەسیش تای تەرازووی کاری چاکەی سوك بێت بەسەر سەردا فڕێ دەدرێتە هاوییەوە، تۆ نازانیت هاویە چییە؟ ئاگرێکی بەتینی سوتێنەرە.

((پردی سیرات – الصراط))

دربارەی شێوە و سیفەتی ئەم پردە هاتووە کە لەموو باریك ترە و لەشمشێر تیژ ترە، قولاپی گەورە گەورەی لەسەرە خەڵك بە کردەوەکانیان دەفڕێنن، کە هیواهەیە بەسەلامەتی ڕزگاری دەبێت بەڵام هەموو گیانی داڕوشاوە، هەیانە پاڵی پێوەدەنێن بۆ ناو دۆزەخ . (قال رسول الله (ﷺ) يُضرَبُ الصراط بين ظهراني جهنم فأكون أنا وأُمّتي أول من يجوز ولايتكم يومئذٍ إلاّ الرسُل ودعوى الرسُل يومئذٍ اللهم سلم سلم ، وفي جهنم كلاليب مثل شوك السعدان هل رأيتم السعدان؟ قالوا نعم يارسول الله (ﷺ) ، قال :فإنها مثل الشوك السعدان غير أنه لا يعلم قدر عظمها إلاّ الله، يتخطف الناس بأعمالهم ، فمنهم الموبق بعمله، ومنهم المجازي حتى ينجى)(٢٧)، **واتە : پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : (پردی سیرات لەسەر پشتی دۆزەخ دادەمەزرێت من و نەتەوەکەم یەکەم کەسێك دەبین بەسەریا تێ دەپەڕین، لەو کاتەدا کەس توانای قسەکردنی نییە، پێغەمبەران نەبن کە دەڵێن خوایە سەلامەتمان بکە، خوایە سەلامەتمان بکە، لەناو دۆزەخیشدا قولاپ هەیە وەك دڕکی سەعدان وایە، ئایا ئێوە سەعدانتان بینیوە؟ ووتیان : بەڵێ، ئەی نێرراوی خوا (ﷺ)، فەرمووی : ئەو قولاپانە وەکو دڕکی سەعدان وان بەڵام گەورەیی ئەوانە خوا نەبێت کەس نازانێ چەندە، ئەو قولاپانە پەلاماری خەڵك دەدەن ئەیان فڕێنن بە کردەوەکانیان، جاهەیە بەکردەوەکەی تێ دەگلێت و هەیە بەسەربا دەڕوات هەتا ڕزگاری دەبێت).**

خەڵکیش کاتی ڕۆیشتنیان بەسەر ئەو پردەدا پۆل پۆل : لەناویاندا کەسانێك هەیە وەك بروسکە تێ دەپەڕێت، وەك با پاشان وەك باڵندە ... ، (ونَبيُّكُم قائم على الصراط فيقول : رَبِّ ! سَلِّم سَلم، حتى تعجز أعمال العباد حتى يجيء الرجل فلا يستطيع السير إلاّ زحفا ، قال : وفي حافتي الصراط كلاليب مُعلقة. مأمورة، تأخذ من أمرت به ، فمخدوش ناجٍ ومكدوس في النار. والّذي نفس أبي هوريرة بيده ! إنَّ قعر جهنم لسبعون خريفاً)(٢٨)، **پێغەمبەری ئێوەش (ﷺ) لەسەر پردەکە وەستاوە دەڵێت : (پەروەردگار سەلامەتمان بکە، سەلامەتمان بکە، هەتا پیاوی وادێت توانای ڕۆیشتنی نییە تەنها لەسەر سنگ نەبێت، لەهەردوو لای پردەکەوە قولاپ هەیە هەڵواسراون و فەرمانیان پێ دراوە ئەوانە بگرن کە فەرمان بەگرتنیان دەدرێت، هەیە ڕزگاری دەبێت هەموو گیانی داڕووشاوە، هەیە پاڵی پێوە دەنێن بۆ ناو دۆزەخ. سوێند بەو خوایەی گیانی ئەبی هورەیرەی بەدەستە (رضي الله عنه) قولایی دۆزەخ حەفتا پایزە ....)، ئەوەیە کە خواە گەورە دەفەرموێت:**

﴿يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَى بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾(٢٩).

---

(٢٦) {سورة القارعة:٦-١١} .

(٢٧) اخرجه : البخاري (٧٤٣٧) ، ومسلم (٤٥٠) .

(٢٨) اخرجه : مسلم (٤٨١) .

(٢٩) {سورة التحريم:٨} .

واتە ئەو ڕۆژە خوای گەورە پێغەمبەر (ﷺ) و ئەوانەی باوەڕیان هێناوە لەگەڵیا سەر شۆڕ ناكات ڕۆشنایەكان لەبەردەمیاندا لای ڕاستیانەوە دەدرەوشێتەوە و دەڵێن پەروەردگارمان ئەم ڕۆشنایەمان بۆ بەردەوام بكە و لە تاوانەكانمان ببورە چونكە هەر تەنها تۆ توانات بەسەر هەموو شتێك دا هەیە.

((بەهەشت – الجنة))

بەهەشت (ڕۆشناییەو دەدرەوشێتەوە، وڕیحانەیە ودەلەرێتەوە، تەلارێكە و دروست كراوە، ڕوبارێكە بەردەوام، میوەیە تەواو گەیشتووە، ژنە پاك داوێن و جوان)، خانووەكانی (خشتێكیان زێڕە و خشتێكیان زیوە بەمسك و ئەزخەر ڕووكەش كراوە، چەو و زیخەكانی دوڕ و یاقوتن، خۆڵەكەی زەعفەرانە، هەر كەس بچێتە ناوی تێی دا دەمێنێتەوە بێ وەڕس بوون، بۆ هەمیشە تێیدا دەژی و مردنی بۆنیە بێ ئەوەی جل و بەرگەكەی هەرگیزكۆن بێت و لاوێتی بەسەر ناچێت) (هەرچی ئارەزووی بۆی بجوڵێت و چاوی چێژی لێ وەربگرێت تێی داهەیە)[٣٠]، (شتی وەهای تێدایە بەچاو نەبینراوە و بەگوێ نەبیستراوە و بەدڵی هیچ كەسیشدا نەهاتووە وەك خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾[٣١].

واتە: كەس نازانێت چێ بۆ هەڵگیراوە لەو شتانەی چاوگەش دەكەنەوە لە پاداشتی ئەو كارانەی كردوویانە، خواردنەكەیان : خوای گەورە دەربارەی فەرموویەتی:

﴿وَفَاكِهَةٍ مِمَّا يَتَخَيَّرُونَ * وَلَحْمِ طَيْرٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ﴾[٣٢].

واتە: میوەهاتی زۆریش خۆیان هەڵی دەبژێرن و گۆشتی ئەو باڵندانەش كە خۆیان ئارەزوویان لێیەتی و حەزی لێ دەكەن، خواردنەوەكەیان : خوای گەورە دەربارەی فەرموویەتی:

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا * عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا﴾[٣٣].

واتە: بەڕاستیبێ گوناهاینش لە پەرداخێك دا ئاو دەخۆنەوە ئاوەكەی كافوری تێكەڵ كراوە، سەرچاوەیەكە بەندەكانی خوای گەورە لێ دەخۆنەوە لەهەر شوێنێك ویستیان هەڵی دەقوڵێنن بە هەڵقوڵاندن، جل و بەرگیان : خوای گەورە فەرموویەتی:

﴿يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ﴾[٣٤].

واتە: دەستیان بەدەست بەندی زیوو لوء لوء دەڕازێنرێتەوە و پۆشاكەكانیان لە ئاوریشم دروست كراوە، هەروەها فەرموویەتی:

---

(٣٠) اخرجه : البخاري (٤٧٨٠) .
(٣١) {سورة السجدة:١٧} .
(٣٢) {سورة الواقعة:٢١} .
(٣٣) {سورة الانسان:٥-٦} .
(٣٤) {سورة الحج:٢٣} .

﴿أُولَئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نِعْمَ الثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا﴾(٣٥).

واتە : بەهەشتیەكان لەناو بەهەشتدا بازنگ و دەست بەندی زێڕ لەدەست دەكەن و پۆشاكی سەوزی دووتوێ دەپۆشن لە ئاوریشمی ئەستوور و تەنك لەناو بەهەشتدا لەسەر قەنەفەی ڕازاوە شانیان داداوە، ئائەوەیە پاداشتی چاك و جێوشوێنی چاك لەگەڵیا، ڕاخەرەكانیان.

خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ * وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ * وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ * وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ﴾(٣٦).

واتە : لەبەهەشت دا شوێنی خەوتنی بەرزی تێدایە و پەرداخی تێدا بڵاو كراوەتەوە بۆ ئاو خواردنەوە و پاڵپشتی ڕیز كراوە ڕایەخی جوانی تێدا بڵاوكراوەتەوە.

هەروەها فەرموویەتی:

﴿مُتَّكِئِينَ عَلَى فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ﴾(٣٧).

واتە : لەو بەهەشتە خۆشەدا بەهەشتیەكان لەسەر ڕاخەرێك شانیان داداوە كە ناو ئاخنەكەیان ئاوریشمە،ڕووبارەكانی خوای گەورە دەربارەیان فەرموویەتی:

﴿مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ﴾(٣٨).

واتە : ئایا ئەو بەهەشتەی بەڵێن دراوە بدرێت بەلە خوا ترسەكان كەچەندەها ڕووباری ئاوی سازگاری تێدایە بێ ئەوەی تامیان تێك بچێت و چەندەها ڕوباریش لەشیر كەتام و چێژیان ناگۆڕێت و چەندەها ڕوبار لە هەنگوینی پاڵفتە و لەهەموو میوەهاتێكی تێدایە بۆیان لەگەڵ ئەوانەش دا لێ بووردنی پەروەردگاریان، وەك ئەوانە وان كە بۆ هەمیشە لە ئاگردان و ئاوی لەكوڵ دەكرێت بەدەمیانەوە كاتێ دەگاتە ناو زگیان ڕیخۆڵە كانیان پارچە پارچە دەكات؟، درەختەكانی : خوای گەورە دەربارەیان فەرموویەتی:

﴿وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ * فِي سِدْرٍ مَخْضُودٍ * وَطَلْحٍ مَنْضُودٍ * وَظِلٍّ مَمْدُودٍ * وَمَاءٍ مَسْكُوبٍ﴾(٣٩).

---

(٣٥) {سورة الكهف:٣١} .

(٣٦) {سورة الغاشية:١٣-١٦} .

(٣٧) {سورة الرحمن:٥٤} .

(٣٨) {سورة محمد:١٥} .

(39){سورة الواقعة:٣١}.

واتە : دەستەی ڕاستەكانیش نازانی دەستەی ڕاستەكان لە كوێن لەژێر سێبەری درەختی بێ دڕكدان و لەژێر دارمۆزی بەرچین چین دان و لەژێر سێبەری دوورو درێژ دان و لەتەنیشت تاڤگەو ئاوی حەوز و فوارەدان. ئەوانە دەچنە ناو ئەو بەهەشتەوە بۆ هەتا هەتایە تێیدا دەمێنێتەوە وەك خوای گەورە فەرموویەتی:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلاً * خَالِدِينَ فِيهَا لا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلاً﴾[٤٠].

واتە : بەڕاستی ئەوانەی باوەڕیان هێناوە و كارە چاكەكانیان كردووە بەهەشتی فیردەوسمان بۆ ئامادەكردون كە تێی دا بحەوێنەوە، بۆ هەمیشە و بەردەوام تێیدا دەمێننەوە بێ ئەوەی داوا بكەن بگوێزرێتەوە بۆ لایەكی تر.

عن أبي سعيد الخدري (ﷺ) قال : قال رسول الله (ﷺ) : (يُؤتى بالموتِ كهيئةِ كبش أملح، فينادي مناد، ياأهل الجنة فيشرَئِبُّون وينظرون، فيقول : هل تعرفون هذا؟ فيقولون : نعم، هذا الموت، وكلهم قد رآه، ثم يُنادي : يا أهل النار، فيشرَئِبُّون و ينظرون، فيقول هل تعرفون هذا ؟ فيقولون : نعم، هذا الموت، وكلهم قد رآه، فيذبح، ثم يقول : يا أهل الجنة، خلود فلاموت. ويا أهل النار، خلود فلاموت)[٤١].

واتە : پێغەمبەری خوایش (ﷺ) فەرموویەتی : (ڕۆژی دوایی مردن لەسەر شێوەی بەرانێكی بازوو دەهێنن جاڕ چییەك جاڕدەدات دەڵێت : ئەی خەڵكی بەهەشت ئەوانیش سەر هەڵ دەبڕن و تەماشا دەكەن، جا دەڵێت : ئایا ئەمە دەناسنەوە، ئەوانیش دەڵێن بەڵێ ئەوە مردنە، هەموویان ئەو مردنەیان بینیوە، پاشان جاڕ چییەك جاڕ دەدات دەڵێت : ئەی خەڵكی دۆزەخ، ئەوانیش سەر هەڵدەبڕن و تەماشا دەكەن پێیان دەڵێت : ئایا ئەمە دەناسنەوە؟ ئەوانیش دەڵێن بەڵێ ئەوە مردنە هەموویان بینیویانە، لەبەر چاویان لە نێوان بەهەشت و دۆزەخدا سەر دەبڕێت پاشان دەڵێت : ئەی خەڵكی بەهەشت مانەوەی هەمیشەیی بێ لەناو چوون و ئەی خەڵكی دۆزەخ مانەوەی هەمیشەیی بێ لەناو چوون)، لەو شوێنەدا ڕۆژێك پاداشتی زۆر تر دەدرێت بەبەهەشتیەكان وەك خوای گەورە فەرمویەتی:

﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ * إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ﴾[٤٢].

واتە : لەو ڕۆژەدا ڕوخسارەكان تەڕو ناسك دەبن چونكە بە چاوی خۆیان سەیری پەروەردگاریان دەكەن و دەی بینن. عن صُهيبٍ، عن النبي (ﷺ) قال : (إذا دخل أهل الجنة الجنة، قال : يقول الله تَبارك و تعالى : تريدون شيئاً أَزيدُكم؟ فيقولون : ألم تبيض وجوهنا؟ ألم تدخلنا الجنة وتنجِّنا من النار؟ قال : فيكشف الحجاب فما أعطوا شيئاً أحب إليهم من النظر الى ربهم عزَّ وجل))[٤٣].

واتە : پێغەمبەری خوایش (ﷺ) فەرموویەتی : (كاتێ خەڵكی بەهەشت دەچنە بەهەشتەوە خوای بەتواناو شكۆمەند دەفەرموێت دەتانەوێت شتێكی ترتان بۆ زیاد بكەم؟ ئەوانیش دەڵێن ئەی ڕووت سپی نەكردووین ئەی نەت خستوینەتە بەهەشت لە ئاگر ڕزگارت نەكردووین، لەوە زیاتر چی هەیە؟ فەرموویەتی : پەردەلادەدرێت خوای

---

(٤٠) {سورة الكهف:١٠٨} .

(٤١) اخرجه : البخاري (٤٧٣٠-٦٥٤٨) ، ومسلم (٧١١٠).

(٤٢) {سورة القيامة:٢٣} .

(٤٣) اخرجه : مسلم (٤٤٨) ، والترمذي (٢٥٥٢) .

گـەورە خۆیـان نیـشان دەدات، بەڕاسـتی شـتێكیان پـێ نەبەخـشراوە خۆشەویـست تـر بێـت لایـان لەسـەیركردنی پەروەردگاریان)، پاشان ئەم ئایەتەی خوێندەوە پێغەمبەر (ﷺ) كە خوای گەورە فەرموویەتی:

﴿لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى وَزِيَادَةٌ﴾(٤٤).

واتە : بۆ ئەوانەی چاكەیان كرووە پاداشتی چاكتر و زیادەشیان كە سەیر كردنی خوای گەورەو بەرز و شكۆمەند ئامادەكردووە .

((ئاگر – النار))

ئاگریش سزای خوایە بۆ دوژمنەكانی ئەوانەی سەرپێچی خۆی ونێرراوەكانی دەكەن، بەڕاسـتی یـادی ئـاگر خـەوی هەنـدێ لـە پێـشینانی زڕانـدووە، هەنـدێكی لـە بـزەی سـەر لێـو خـستووە، هـەتا سـەعیدی كـوڕی جوبـەیر (ڕەحمـەتی خـوای لێبێـت) ووتویـەتی : چـۆن پـێ بكـەنم لـە كاتێكـدا ئـاگری دۆزەخ كڵپـەی دێت و پێوەنـدەكانی دامەزراون و كاربەدەستەكانیش ئامادەكراون، جا چۆن ئەوپێشینانە بەو شێوەیە نابن كـە دەزانـن، عن النعمان بـن البشير (ﷺ)، قال : قال رسول الله (ﷺ) : (إن أهون أهل النار عذابا من له نعلان و شراكان من نار، يغلي منهما دماغه، كما يغلي المرجل ما يرى أن أحدا أشدَّ منه عذابا و إنه لأصوهم عذابا)(٤٥)، واتە: (سوك ترین سزای دۆزەخ كە دەدرێـت كەسێكە جوتێ سۆڵی ئاگرینی لە پێدایە مێشكی پێوەی دەكوڵێنێـت وەك چـۆن مەنجـەڵی سـەر ئـاگر دەكوڵێـت و وادەزانێت كەس لەو توندتر سزا نادرێت لە كاتێكدا لە هەمووكەس سزاكەی ئاسـان تـرە). چـۆن بـەو شـێوەیە نـابن دەزانن (ئـەو ئـاگرە هـاواری خـۆی بـەرز كـردەوە بـۆ لای پـەروەردگاری ووتـی : هەنـدێكم هەنـدێكمیخوارد، خـوای گەورەش ڕێی دا دوو هەناسە بدات، هەناسەیەك لەزستان دا و هەناسـەیەك لـە هـاوین دا، گـەرمترین ڕۆژ كەهەسـتی پـێ بكـەن لـە هاوینـدا لـە گـڕ و بڵێسەی دۆزەخەوەیـە، وە سـاردترین ڕۆژ لـە زسـتاندا لـە سـەهۆڵ بەندانەكـەی دۆزەخەوەیە {كـەناوی زەمهـەریرە})(٤٦). چـۆن بـەو شـێوەیە نـابن لەكاتێكـدا دەزانـن كـە (ڕۆژی قیامـەت دۆزەخ دەهێنن حەفتا هەزار لغاوی هەیە هـەر لغـاوەی حـەفتا هـەزار فریشتە ڕای دەكێـشن)(٤٧)، چـۆن وانـابن كـە دەزانـن ڕادەكێشرێن بەرەو ئەو ئاگرە، خوای گەورە فەرموویەتی:

﴿يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ﴾(٤٨).

واتە : ئای لەو ڕۆژەی بەسەر ڕوودا ڕادەكێشرێن لەناو ئاگرداو پێیان دەڵێن دەی بیچێژن تاڵاو و سزای ئاگر.

چۆن بەو شێوەیە نابن دەزانن خوا دەربارەی پۆشاكەكانی دۆزەخیان فەرموویەتی:

﴿هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُؤُوسِهِمُ الْحَمِيمُ﴾(٤٩).

---

(٤٤) {سورة يونس:٢٦} .

(٤٥) اخرجه : البخاري (٦٥٦١) ، ومسلم (٥١٦) .

(٤٦) اخرجه : مسلم (١٤٠٠) .

(٤٧) اخرجه : مسلم (٢٨٤٢) .

(٤٨) {سورة القمر:٤٨} .

(٤٩) {سورة الحج:١٩} .

واتە : جا ئەوانەی بێ باوەڕبوون پۆشاكیان لە ئاگر بۆ دەبڕێت و ئاوی لەكوڵیش دەكرێت بەسـەریاندا، هـەروەها خوای گەورە فەرموویەتی:

﴿سَرَابِيلُهُم مِّن قَطِرَانٍ وَتَغْشَى وُجُوهَهُمُ النَّارُ﴾(٥٠).

واتە : كراسەكانیان لەقەترانە وئاگریش سەرو چاویان دادەپۆشێت، چۆن وانابن كە دەزانن خواردەمەنیـەكانیان خوای گەورە دەربارەی فەرموویەتی:

﴿إِنَّ شَجَرَتَ الزَّقُّومِ * طَعَامُ الْأَثِيمِ * كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ * كَغَلْيِ الْحَمِيمِ﴾(٥١).

واتە : بەڕاستی خواردنی تاوان باران لە دۆزەخدا بەری درەختی زەقنەبووتـە، كـە وەك قوڕقـوشمی تـواوە لـەناو زگدا دەكوڵێت وەك چۆن ئاو دەكوڵێت و قوڵت دەدات، هەروەها خوای گەورە فەرموویەتی:

﴿فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ * وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ﴾(٥٢).

واتە : ئەمڕۆ لێرەدا بێ دڵسۆزن، خواردنەكەشیان كێم و زوخاوە، چۆن ئەوە حاڵیـان نابێـت لـە كاتێكدا دەزانـن خواردنەوەكەیان خوای گەورە دەربارەی فەرموویەتی:

﴿وَإِن يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا﴾(٥٣).

واتە : ئەگەر تینویـان بێـت و هـاوار بكـەن بـۆ ئـاو ئاوێكیـان دەدرێتـێ وەك قوڕقـوشمی تـواوە وایـە سـەرو چـاو دەبرژێنێ، خراپترین خواردنەوەیەك جێگەیەكی چەندە ناخۆش و پڕ ئازارە. چۆن بەو شێوەیە نابن دەزانن گورزیـان بۆ ئامادەكراوە خوای گەورە دەربارەی فەرموویەتی:

﴿وَلَهُم مَّقَامِعُ مِنْ حَدِيدٍ﴾(٥٤).

واتە : كوتەكیان لە ئاسن بۆ ئامادەكراوە، بەو كوتەكانە لێیان دەدەن. چۆن وانابن دەزانن كە زنجیر دەكرێن بە زنجیرێك خوای گەورە دەربارەی فەرموویەتی:

﴿ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ﴾(٥٥).

واتە : بەفریشتەكان دەوترێت پاشان بە زنجیرێك درێژیەكەی حەفتا باڵە بیان بەستنەوە.

---

(٥٠) {سورة ابراهيم:٥٠} .

(٥١) {سورة الدخان} .

(٥٢) {سورة الحاقة:٣٥-٣٦} .

(٥٣) {سورة الكهف:٢٩} .

(٥٤) {سورة الحج:٢١} .

(٥٥) {سورة الحاقة:٣٢} .

موفەسيرەكان دەربارەی ئەو ئايەتە ووتويانە : ئەو زنجيرە لەپاشێوە تێی هەڵدەكێشن هەتا لە دەمێوە دێتە دەرەوە وەك چۆن مريشك دەكرێت بە شيشەوە بۆ برژاندن، چۆن وانابن دەزانن ئاواتەكان و داواكانی خەڵكی دۆزەخ هەرگيز نايەتە دی كە خوای گەورە دەربارەی فەرموويەتی:

﴿وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحاً غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ﴾(٥٦).

واتە : بێ باوەڕەكان لەناو دۆزەخدا هاوار دەكەن دەڵێن پەروەردگارمان لەم دۆزەخە دەرمان بهێنە بمان گێڕەرەوە بۆ دونيا بۆ ئەوەی كردەوەی چاك بكەين نەك ئەو كارە خراپانەی كردوومانە، پێيان دەوترێت ئايا ئەوەندەمان تەمەن پێ نەدان لە دونيا هەركەس بيەوێت بيری تێدا بكاتەوە بير بكاتەوە؟ لەگەڵ ئەوەشدا نێرراوی ترسێنەرمان بۆ ناردن هەر ڕاست نەبوونەوە، دە بچێژن سزای ئاگر، بەڕاستی بۆ ستەم كاران يارمەتی دەر و دۆست نىيە، هەروەها خوای گەورە لەسەر سزای دۆزەخيەكانەوە فەرموويەتی:

﴿رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحاً إِنَّا مُوقِنُونَ﴾(٥٧).

واتە : پەروەردگارمان بە چاوی خۆمان بينيمان و بەگوێی خۆمان بيستمان ئەوەی باوەڕمان پێی نەبوو، دەبمان گێڕەوە بۆ دونيا هەتا كردەوەی چاك بكەين چونكە ئێستا ئێمە دڵنيايين، وەهەروەها خوای گەورە فەرموويەتی:

﴿قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْماً ضَالِّينَ * رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ﴾(٥٨).

واتە : پەروەردگارمان لەم ئاگرە دەرمان بهێنە، ئەگەر گەڕاينەوە بۆ گومرايی بەڕاستی ئەوە ستەم كارين، لەو كاتەدا وەڵامی دەم كوت كەريان دەدرێتەوە لەلايەن پەروەردگارەوە پێيان دەفەرموێت:

﴿قَالَ اخْسَأُوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ * إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ * فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيّاً حَتَّى أَنْسَوْكُمْ ذِكْرِي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ﴾(٥٩).

واتە : دەمتان داخەن و قسە مەكەن لەناو ئاگرەكەدا، چەونكە لە دونيادا كۆمەڵێك لە بەندەكانم دەيان ووت : پەروەردگارمان ئێمە باوەڕمان بە تۆ هێناوە، تۆش لێمان خۆش ببە و ڕەحممان پێبكە چونكە تۆ لەهەموو خاوەن ڕەحمەكان بەڕەحم تر و ميهرەبان تری كەچی ئێوە گاڵتەتان پێ دەكردن هەتا ئەو گاڵتە پێكردنەتان يادی منی لەبير بردنەوە وبەردەوام پێيان پێدەكەنين ، كاتێ دۆزەخيەكان داوا لەسەر پەرشتيكەرانی دۆزەخ دەكەن نەختێ سزا كەيان لەسەر سوك بكاتەوە پەنا بەخوا ، وەك خوای گەورە لێيانەوە بۆمان دەگێڕێتەوە دەفەرموێت:

﴿وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْماً مِنَ الْعَذَابِ﴾(٦٠).

---

(٥٦) {سورة الفاطر:٣٧} .

(٥٧) {سورة السجدة:١٢} .

(٥٨) {سورة المؤمنون:١٠٦-١٠٧} .

(٥٩) {سورة المؤمنون:١٠٨-١١٠} .

واتە : ئەوانەی لەناو دۆزەخ دان بەفریشتە بەرپرسەكانی دۆزەخ دەڵێن داوا لە پەروەردگارتان بكەن تاقەیەك ڕۆژ سزامان لەسەر كەم بكاتەوە ، فریشتەكانیش وەڵامیان دەدەنەوە:

﴿قَالُوا أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَى قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ﴾(٦١) .

واتە : پێیان دەڵێن : ئایا پێغەمبەران نەهاتن بۆ سەرتان بەبەڵگەی ڕوون و ئاشكراوە، ئەوانیش دەڵێن : بەڵێ هاتوون، دەڵێن : دەپاڕێنەوە، پاڕانەوەی بێ باوەڕانیش جگە لە گومڕایی هیچی تر نىیە.

كاتێ ئومێد بڕاودەبن و ئاواتەكانیان بەدی نایەت تەمەنای مردن دەكەن داوا لە لێپرسراوی دۆزەخ دەكەن داوابكات لە خوای گەورە بۆیان لەناویان بەرێت و بیان مرێنێ:

﴿وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَاكِثُونَ * لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ﴾(٦٢) .

واتە : هاوار دەكەن دەڵێن ئەی مالیك با پەروەردگارت بمان كوژێت و ڕزگارمان ببێت لەم سزایە، ئەویش پێیان دەڵێت : دەبێ هەر بمێننەوە تێدا، چونكە بەڕاستی هەقمان بۆ هێنان بەڵام بەشی زۆر تان ڕقتان لەهەق دەبووەوە. پۆزش هێنانەوە لەناو ئاگردا وەرناگیرێت، ئەوانەی لە دونیادا خەڵك شوێنیان دەكەوێت خۆیان لە شوێن كەوتووەكانیان بەری دەكەن بە شێوەیەك شەیتان خۆی بەری دەكات لەو شوێن كەوتوانەی فەرمانەكانیان بەجێ هێناوە وسەپێچی خوای گەورەیان دەكرد، ئەوەتا شەیتان لەسەر دوانگەیەك لەناو دۆزەخ دا ڕاست دەبێتەوە و بەشوێن كەوتووەكانی خۆی دەڵێت : وەك خوای گەورە وەصفی ئەو شوێنە دەكات و دەفەرموێت:

﴿وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾(٦٣) .

واتە : كاتێ هەموو شتێك دەبڕێتەوە و شەیتان ڕوو دەكاتە پەیڕەو كەرانی و دەڵێت بەڕاستی خوای گەورە پەیمانی پێدابوون پەیمانی ڕاستی، منیش پەیمانی درۆ، كەچی ئێوە هەر شوێنم كەوتن هەرچەندە من دەستەڵاتم بەسەرتانا نەبوو، ئەوەنەبێ بانگەوازم لێ كردن ئێوەش گێلانە هاتن بەدەم بانگەوازەكەمەوە، جا لۆمەی من مەكەن بەڵكو لۆمەی خۆتان بكەن لەسەر ئەوە، ئێستاش من توانای بەدەمەوە هاتنی ئێوەم نىیەو ئێوەش توانای بەدەمەوە هاتنی منتان نىیە بەڕاستی من هەر باوەڕم بەوە نەبووە كە منتان كردبووە هاوبەش لە دونیادا بەڕاستی ستەم كارانیش سزای توند و تیژیان بۆ ئامادەكراوە.

خوشكی بەڕێزم ئایەتەكانی قورئان دەربارەی وەصفی ئاگر و ئەوانەی لەناو ئاگردان زۆر زۆرە، بەڵام بیرخستنەوەیەك پاڵی پێوە نانی بۆی لەترسی مەترسی ئاگر و سزای خوای گەورە لەسەرتان، بەدروستیش هاتووە

---

(٦٠) {سورة الغافر:٤٩}.

(٦١) {سورة الغافر:٥٠} .

(٦٢) {سورة الزخرف:٧٧-٧٨} .

(٦٣) {سورة ابراهيم:٢٢} .

لە پێغەمبەرەوە (ﷺ) فەرموویەتی : (إطلعت في النار فوجدت أكثر أهلــها النــساء)[٦٤]، واتـە : سـەیری نـاو ئـاگری دۆزەخم كرد بینیم بەشی زۆری خەڵكەكەی ئافرەتانن .

هەروەها بە ئافرەتـانی فـەرمووە (تصدقن فإني رأيتكن أكثر أهل النار)[٦٥]، واتـە : ئافرەتـان خێـر و صـەدەقە زۆر بكەن چونكە بینیومە بەشی زۆری دۆزەخییەكان لە ئێوەن .

خوشكی بەڕێزم–بزانە كـەتۆ ئەگـەر نەگەیـشتی بـە نیـشانەكانی هـاتنی ڕۆژی دوایـی، ڕۆژی دوایی بەپەلـەی تـۆ مردنتە، جا كاتێ كاتی مردن هات ئەوە گەیشتنە بەوڕۆژەدا، بەڕاستی خوای گەورە فەرموویەتی:

﴿ فَأَنَّىٰ لَهُمْ إِذَا جَاءَتْهُمْ ذِكْرَاهُمْ ﴾[٦٦].

واتە : چۆن بۆیان هەیە بیربكەنەوە و تۆبە بكەن كاتێ ڕۆژیدوایی بێت هەروەها لەسەرەمەرگ دا هـەڵنوتانێك نییـە بوترێت و تۆبەیەك نییە بەدەست بێت.

ئەوش ڕێگای بەهەشت و ڕێگای دۆزەخ، باش سەرنج بدە كام ڕێگایان دەگرێت؟ بۆ كوێ دەچیت؟.

وصلى الله على محمد وعلى آله وصحبه وسلم

====================

ماڵپەڕی بەهەشت
www.ba8.org
لە دوعای خێر بێ بەشمان مەكەن

(٦٤) اخرجه : البخاري (٦٤٤٩) ، ومسلم (٦٨٧٣) .

(٦٥) اخرجه : مسلم (٢٣٨) .

(٦٦) {سورة محمد:١٨} .